

له ئاسۆی هونهری جیهانی دا

رینوار

هونه رهنندی نیمپرسیانیزی مه زن

نووسینی
محمد عارف

● هه ره له سه رمتای ژیانیدا، دهست کورتی هیرشی بردومه سه ر نیگارکیش و به کیک له دامه زرنه مه زنه کانی قوتابخانه ی هونهری نیگارکیشانی نیمپرسیانیزی واته: (انطباعي) (رینوار)، بویه ش هونه رهنند له ته مهنی سێ زده سالی یه وه به ناچاری و بو زامن کردنی پارووی ژیان، دهستی به هونهری بازرگانی وره سم کردنی نه خش و نیگاری په رده و باومشیننه و فه خفووری کردوه و بو ماوه ی هه شت سال خه ریکی نه م جو ره هونه ره بووه، تا له ته مهنی بیست و یه ک سالی دا له ستو دیوی هونه ریی (کلنیر) دا خویند و ویه تی و هه ره له ویش په یوه مندی براد هرایه تی و دوستانیه تی له گه ل هونه رهنندانی نیمپرسیانستی: (مونی) و (سیسل) دا به ستوه.

● رینوار له شاری (لیموژی) دا له

سالی ۱۸۴۱ له دایک بووه، له ته مهنی چوار سالی دا، به خیزانه وه له پاریس جی نشین بوونه.

هونه رهنندی ریالیستی مه زن (کورییه) له سه رمتادا کاریکی ته واوی له قوناغه ناماده یی به کانی هونه رهنند کردوه، به لام هونه رهنندی به هرمدار، به ره به ره خوی له م کارتیکردنه رزگار کردوه

کاروانی هونه ریی خوی به ره وه جیهانی نیمپرسیانیزم برده.
ئه وه ی سه رنجی ووردبینه کانه هونه ر راده کیشی، ئه وه یه که هونه رهنند

بیر دلسوزانه ههوی چارهسه رکردنی کیشی «چونیه تی رهسم کردنی مروقی له - مرموهی بیناو ستودیو داوهو کارتتی کردنی تیشکی روژو ههوی له م مروقه یاخود میزله سرووشتی یه شی کردوته وهو به سه رکه وتوویی به هوی رهنکه تنکه کانی یه وه به رجهستهی کردوه، تاکو جووته شورهسواری ئەم گۆرهبانه هونهریی به».

روژ یاخود پلانیر) ... ئەم زمینهی که سهدان (کیشی هونهریی) تیدایه و ته نیا شورهسواری مهیدانی هونهر دهزانن، زال بوون و دهسته مو کردنیان چ - ئەرکی فهراهاد - یکی دهوی و چون هونهرمه ندانی ئاسایی و دوور له پسیوویی له م داهینه مهزانه پاش گه زده بنه وهو دووره په ریز دههستن.

به لام رینوار له چهند نیگاریکی - مریارهی (پلانیر) واته: (سرووشتی - مرموه) تا پله یه کی سه رنج راکیش له یگارمکانی هونهرمه ندی ئیمپرسیانستی معزن: (کلود مونییه) نزیک بووه ، به لام سه رله نووی خووی له م. کارتتی کردنهش رگار کردوهو رووی له جووره - مهزاندیکی هونهریی) تازه کردوه - مرموهی که مروقی کردوته سه نته ری بایه خ و سرووشتی وهک پاشه کی ئه وه مروقه سه کار هیناوه.

● رینوار له گه ل ئه وهی (رووداو) به مانای دراماتیکی زور که م له نیگارمکانی رهچاو ده کری، به لام چونیه تی دهر برینی (سیمفونیای رهنکه) ... خوشه ویستی ژیان، گه شبینی، جوانی ئافرهت، قه شهنگی سرووشت، وای له م هونهرمه نده کردوه که پایه کی به رزو بلند له جیهانی ئیمپرسیانیزم داگیر بکات.

● رینوار به شیومه کی دوور له متری، ههوی دهر برینی زمینهی تاییهت سه قوتابخانهی ئیمپرسیانیزم داوه، سه تاییه تی دهر برینی (جوولانه وهو بینامیکه ت له ژیر کارتتی کردنی تیشکی

له هفتاکاندا گۆرینیکی سه رنج راکیش له به ره مه کانی رینوار رهچاو ده کری، ئه ویش گۆرینه وهی (تهکنیکی په له رهنکه به هیل دهرموه) واته له جیاتی به کارهینانی رهنکه بو به رجهسته کردنی روواله ت یاخود (فورما)، هونهرمه ند زیاتر پشتی خووی به هیل دهرموه واته به هونهری هیلکاری به ستوهو بویهش له ههشتاکاندا رووی له ریبازو زمینهی

هونهری کلاسیکی کردوهو سوودی له ماموستای ئەم قوتابخانه یه: (پووسسان) ی مهزن وهگرته وهو تا راده یه کی ته واویش رووی کردوته ماموستای هونهری ئەکادیمی (ئینگر) و ئەم قوتباغه تازه یه شی له نیگاری (چهند ئافرهتیک له سه ر روخی رووبار خویان دهشون) به رجهسته کردوهو ماوهی سی سالی ژیانی بو ئەم لیکۆلینه وه هونهریی به ته رخان کردوه.

● به داخه وه له نۆه ده کاندای خوری هونهریی رینوار به ره مو ئاوابوون شوربوته وهو ئاستی هونهره به رزه که ی به ره مو نزمی چوووه رهنکه ته نک و پر ههسته کانی که میک رووی له رهنکی زهق و رووخساریی واته (فورمالیزمی) کردوهو له جیاتی فورمای به رجهسته کراو، فورمای تهخت واته (فلات) ی به کار هیناوه.

به لام به ره م و شاکاره هونهریی به کانی ئەم نیگارکیشه مهزته پایه و ئاستی به رزی له میژووی هونهری فره منسی و ئه وروویی و جیهانی نزم نابیته وهو به چاویکی پر له ریزو خوشه ویستی ههتا ههتایی سه یرده کری.

